

Handl.: Lars-Göran Larsson
Mottagare: Utbildningsdepartementet
Ref.: U2019/02263/UH

Yttrande
2019-11-04
Dnr: 2019-5.2-0205

ISP:s synpunkter på regeringens forskningspolitik

Inspektionen för strategiska produkter, ISP, önskar härmed svara på inbjudan att inkomma med synpunkter på regeringens forskningspolitik, daterad 2019-06-24, som gått till en rad andra myndigheter.

Bakgrund

ISP utövar tillsyn över aktörer vars verksamhet faller under tillämpningsområdet för lagen (1992:1300) om krigsmateriel (krigsmateriellagen) eller lagen (2000:1064) om kontroll av produkter med dubbla användningsområden och av tekniskt bistånd (PDA-lagen) (se 18 § respektive 15 § nämnda lagar).

Att ISP är fö1-valtningsmyndighet för ärenden och tillsyn enligt krigsmateriellagen och PDA-lagen framgår av regeringens instruktion till myndigheten. Enligt samma instruktion har ISP också ålagts att informera allmänheten, universitet och högskolor samt andra forskningsinstitutioner om sin verksamhet och om det gällande regelverket för verksamheten. Till ISP är även knutet ett Teknisk-vetenskapligt råd, vilket har till uppgift att ge råd till ISP i frågor om klassificeringen av produkter och i andra väsentliga teknisk-vetenskapliga ämnen. (Se 1, 8 och 15 §§ förordningen [2011:1101] med instruktion för Inspektionen för strategiska produkter).

När det gäller kontroll av produkter med dubbla användningsområden avses med tekniskt bistånd allt tekniskt stöd som har samband med reparation, utveckling, tillverkning, montering, testning, underhåll eller annan teknisk tjänst och som kan anta sådana former som utbildning, överföring av kunskaper och färdigheter eller konsulttjänster (se 3 § andra stycket PDA-lagen).

I förra årets (år 2018) regleringsbrev avseende ISP, angav regeringen att myndigheten i samarbete med Säkerhetspolisen skulle upprätthålla kontakterna med företag samt berörda universitet och högskolor i syfte att informera om riskerna för spridning av känslig teknologi som möjliggör utveckling och tillverkning av massförstörelsevapen. Vidare att särskild uppmärksamhet därvid skulle ägnas akademiska forskarutbyten med länder där sådan utveckling och tillverkning kunde förekomma, samt identifiering av de utmaningar Intangible Technology Transfer (ITT) kunde innebära.

Enligt regleringsbrevet för budgetåret 2019 ska ISP upprätthålla kontakter med företag samt berörda universitet och högskolor i syfte att informera om riskerna för spridning av känslig teknologi som möjliggör utveckling och tillverkning av massförstörelsevapen.

ISP har när det gäller tillsyn under 2018 och hittills under 2019 haft ett särskilt fokus på, och besökt, ett flertal universitet och högskolor.

Synpunkter

ISP inkommer härmed med synpunkter mot bakgrund av ISP:s ovan redovisade uppdrag, och de mål för forskningspolitiken som presenterades 2016 i propositionen Kunskap i samverkan - för samhällets utmaningar och stärkt konkurrenskraft (prop. 2016/17:50), att "Sverige ska vara ett av världens främsta forsknings- och innovationsländer och en ledande kunskapsnation, där högkvalitativ forskning, högre utbildning och innovation ... svarar mot de samhällsutmaningar vi står inför, både i Sverige och globalt".

Den rådande säkerhetspolitiska situationen i världen innebär en rad utmaningar. En av de växande utmaningarna är att den snabba, och accelererande, teknologiska utvecklingen medför att många produkter och mycket kunskap som emanerat ur civil forskning och utveckling, i hög grad kan användas för militära eller andra aktörers maktpolitiska ändamål. Mycket av detta ligger utanför dagens olika kontrollsystem.

I detta sammanhang bör nämnas att Kina uttryckligen har förklarat "Militär-Civil Fusion" som ett vitalt instrument för landets ansträngningar att upprusta dess militära förmåga, och konsekvenser av denna politik uppmärksammas både globalt och i Sverige.

I en rad länder pågår eller planeras ambitiösa s.k. outreach-program från myndigheters sida för att gemensamt med företag, forskningsinstitutioner och högre lärosäten motverka faror för global och nationell säkerhet. Till detta kommer nationella, företags- och forskningsmässiga intressen att skydda och bevara högteknologisk industri, teknologi, kunskap och forskning, från otillbörliga angrepp.

Samverkan mellan olika kompetenser och förmågor hos myndigheter, företag, universitet och högskolor är av stor betydelse för att möta denna utmaning, en av de samhällsutmaningar vi står inför, både i Sverige och globalt.

En av de viktigaste synpunkter som ISP brukar framföra vid tillsynsbesök hos universitet och högskolor är att även om forskningen är fri är inte alltid spridningen av forskningsresultat fri, utan kan omfattas av exportkontroll beroende på vilket ämne som forskningen sker inom.

ISP vill utifrån myndighetens uppdrag lyfta fram detta perspektiv, i linje med ambition i inbjudan, att som ett "led i regeringens arbete med att ange inriktningen för forskningspolitiken fr.o.m. 2021 ... inhämta synpunkter och föra dialog i olika frågor som kan komma att ingå i kommande propositioner".

Beslut i detta ärende har fattats av t.f. Generaldirektör Carl Johan Wieslander. I den slutliga beredningen har deltagit Senior rådgivare Lars-Göran Larsson, tillika föredragande.

Carl Johan Wieslander
T.f. Generaldirektör